

teimum stóru ídnaðarökjunum.

Jóannes Dalsgaard heldur sjálfur, at vit føroyingar gera alt ov lítið fyri at sýna áhuga fyri fólkinum, sum liva kring pólkeringin.

Uppá fyrispurning hví hetta er so, sigur hann, at vit hyggja meira suðureftir. Vit eru sera fiksað uppá okkara marknaðir. Vit hava lyndi til at definera okkum sum einans eitt ídnaðarfólk og ikki sum eitt veiðufólk. Vit hava lyndi til at seta mark millum okkum, sum eru eitt ídnaðarfólk og tey, sum vit uppata sum eitt veiðufólk. Og tað er eitt mistak, tí vit eru bæði eitt ídnaðarfólk og eitt veiðufólk.

—Tað var tí eisini júst hetta, sum hugtók meg so nógv, tá vit vitjaðu fólkíð har norðuri: at tey hava viljan til, og at tey megna at varðveita eina veiðumentan í einum nútímans ídnaðarsamfelag. Og so ikki minst at tey nú av fullum huga virka fyri at varðveita og endurskapa upprunamálini, at endurskapa virðingina fyri upprunamálunum og tí skaldskapi, ið finst á teimum ymsu upprunamálunum í Alaska.

Tá um veiðumentanina ræður, so hava vit sjálf jú roynt hetta sama við at varðveita okkara grindadráp og okkara fuglaveiðu, samtíðis sum vit liva í einum nútímans samfelag.

—Hvat vil tú so mæla okkum til á hesum økinum?

—Vit eru so smátt við at koma uppí tað arktiska samstarvið. Tað er eitt ómetaliga stórt framstig, at vit eru komin upp í tað Arktiska Ráðið. Har skuldu vit verið komin fyri langari tíð síðani. Men nú er at hyggja frameftir. Vit eiga at brúka nógv orku til hetta arbeiðið og vera virkin har og ikki lata pallin og alt íbyggja til tey stóru londini, USA, Rusland, Noreg og Ísland. Vit skulu fara virkin inn í samstarvið, tí eisini tær smáu tjóðirnar, sum luttaka í hesum samstarvinum, hava brúk fyri, at Føroyar eru við eins og vit hava brúk fyri teimum. Tað er ikki stóddin, sum telur. Tað er harafurimóti tað tú sigur og ger, sum telur, tá tú er í

tí samstarvinum. Men nú fer løgmaður á fund í arktiska ráðnum og hetta er sera gott og sera týðningarmikið. Uppá longri sikt fer hetta samstarv at fáa alt meira týðning fyri tjóðirnar fyri norðan.

—Tvs. at í tí samstarvinum kunnu vit føroyingar, hóast vit eru smáir, væl kennast stórir?

—Avgjørt, tí vit koma við eini ómetaligari vitan um havið og samspælið millum havið og menniskjansligt virksemi og eisini tað ávirkan, sum menniskjað hevur á náttúruna. Vit koma við teimum royndum vit hava av 100 ára stremban eftir at varðveita okkara mál og mentan. Og vit koma eisini við nøkrum politiskum royndum frá 50 ára sjálfstýri í einum samræði á veg imóti fullveldi. So har hava vit nakað at geva og eisini nakað at læra.

Jóannes Dalsgaard, sum altíð hevur havt stóran áhuga fyri fólkinum á norðaru hálvu, inuitum og indianum og hevur ferðast nógv millum hesar tjóðir, sigur seg vera djúpt hugtiknari av fólkinum, sum liva á markinum millum, har tað er møgulegt og ómøgulegt at liva.

—Vit hava havt nakað av tí sama í Føroyum. Okkara tjóð hevur mangan livað á markinum millum tað, sum var møgulegt og ómøgulegt. Einaferð var okkara mál um at hvørva. Vit hava havt tíðarskeið í Føroya søgu, har tað næstan ikki hevur borið til at liva her. Vit hava ligið lágt búskaparliga, tá alt stóð í rapaði í sen: fiskur, grind, fuglur, seyður men vit altíð fóta okkum. Vit hava í øldir verið fullkomiliga heft at, at okkara forfedrar megnaðu at røkja hav, haga og björg við hóg og eyga fyri javnváginum. Tað var eingin annar, sum kom og hjálpti okkum. So tað er kanska ikki so stórir munur. Hóast vit allar munur av geografiskum og etniskum slagi hava vit havt rættiliga líkar fortreytir, tá vit hugsa um vinnu, búskap og mentan. Tí eru vit føroyingar á ein hátt í ætt við upprunatjóðirnar fyri norðan.

Vit kunnu vísa hesum upprunatjóðunum fyri norðan, eisini tá vit eru á kunn-

ingarferðum um olju, at tað finnst hvítar tjóðir, sum hava sama lívsstíl sum upprunatjóðirnar. So eg siggi avgjørt eina slíka ferð í Alaska sum nakað nógv meira enn bert at fyrireika okkum til eina oljuvinnu. Tað hevur líka nógv at gera við, at vit finna og samstarva við okkara javnlíkum her á norðaru hálvu.

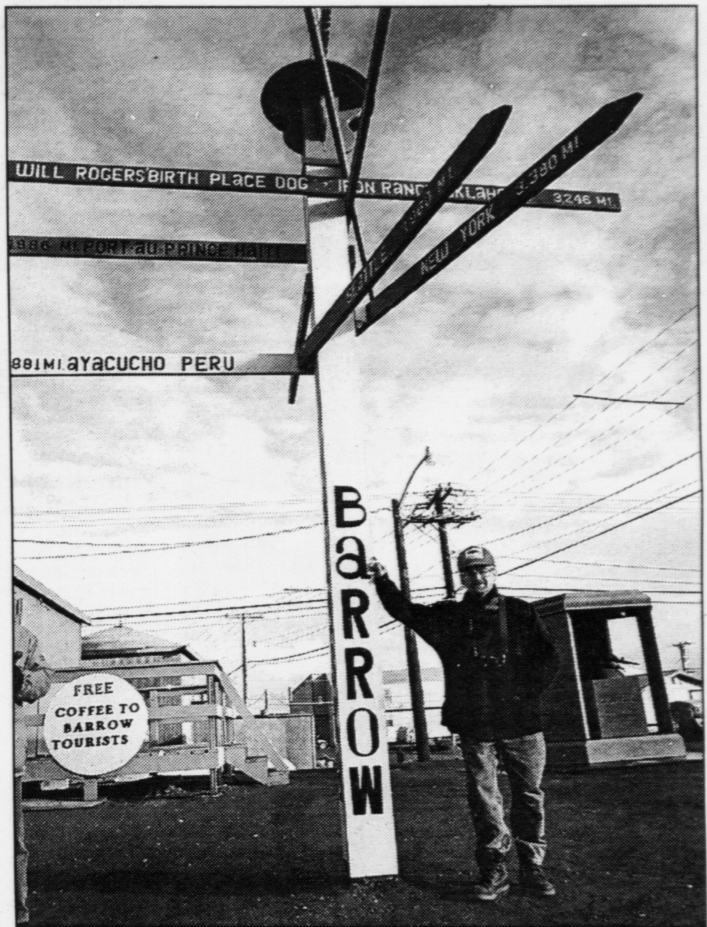
Javnlíkar

Undir vitjanini í Barrow legði Jóannes Dalsgaard sær væl í geyma orðini hjá einum av grindaformonnum, sum vísti á, hvussu gott tað var at koma á fund í altjóða hvalaveiðunevndini og har hitta føroyingar. —Tí føroyingar vóru millum teir einastu, sum skiltu teir, tí vit eisini ótu hval. Teir vóru ikki vanir við at hitta hvítar menn, sum ótu tvöst og spik. Er tað nakað, sum knóttir fólk saman, so er tað matvanar og matmentan.

Jóannes Dalsgaard sær innbjóðingina at vitja Alaska sum nakað sera týðningarmikið og stórt og nakað, sum kann virka bád-ar vegir: at fólkin vit vitja eisini fáa nakað burtur úr, at vit sjálvi gerast varug við okkara egna identitet og okkara pláss í heimsmyndini — og sjálvandi endamálið við ferðini: at vit út frá royndum og vitan hjá øðrum kunnu fyrireika samfelagið uppá eina oljuvinnu.

—Tað, sum vit kunnu geva, er ein semja við upprunafólkinum um ein fatan av, at tað, sum tey halda fast við, eru tað eisini onnur enn tey, sum halda vera rætt at halda fast við, at varðveita sína upprunaligu mentan í einum ídnaðarsamfelag — at troyta havsins livandi tilfeingi á ein skilagóðan hátt, og at tað eru vit og ikki fólk í New York og London, sum skulu gera av, hvussu hetta livandi tilfeingið skal troyttast. Tað er sera umráðandi, at hesi fólkin siggja og kenna, at tað eru onnur, ið hugsa sum tey.

IWC er ein vanlukka fyri fólkin í útjaðaranum. Fólk í Barrow veidur stórhval og hevur gjørt tað altíð — í hvussu so er í minst 4000 ár. Tað er tí sera løgið, at tað skulu sita serfrøðingar, embætismenn og politikarar frá teimum stóru ídnað-

arlondunum, sum illa nokk vita, har Barrow er, og gera av, hvussu nógv hesi fólkin skulu taka av tí hvali, sum svimur framvið strendur teirra og sum í túsundtals ár hevur verið sjálvstendur grundarlag teirra. Hetta er sama viðferð, sum Grønlands inuit hevur fingið frá altjóða umhvørvisfeløgum. Nú tykjast nógv at hava gloymt, at herferðin hjá Greenpeace móti núsaveiðu týndi grønlandska bygðabúskapin, hóast Grønlands inuittar ongantíð hava veitt nósa.

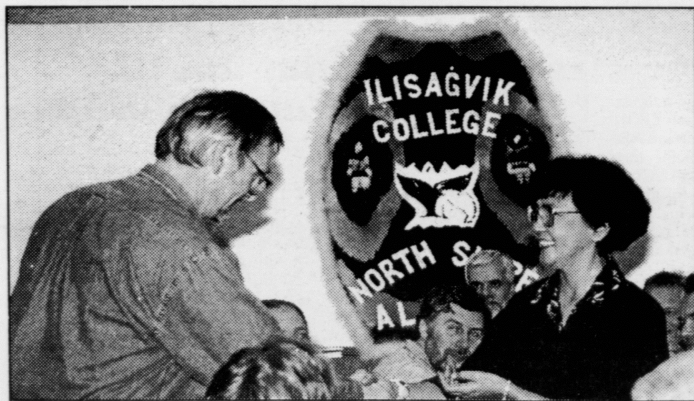
Jóannes Dalsgaard: —Hatta er tað gamla. Tær stóru tjóðirnar, fólkin í sentrum — í miðuni, hava altíð tikið sær rætt til at ráða

yvir lagnuni hjá okkum, sum búgva í periferiuni — í útjaðaranum. Vit hava einki annað val uttan at tala at og siga, at hesum vilja vit ikki finna okkum í. So leingi vit ikki gera tað, verða avgerðir tiknar tvørtur um okkum.

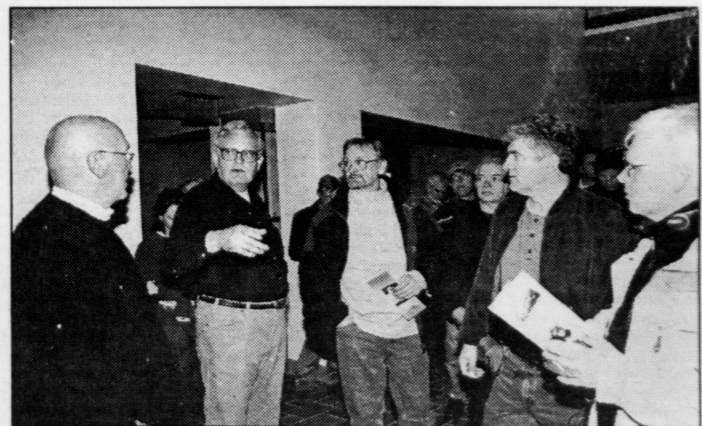
Jóannes Dalsgaard telist millum teir føroyingar, sum siga, at vit kunnu ikki loyva okkum at siga nei til eina alternativu vinnu sum olju, nú vit ikki kunnu veida frítt — ikki uttan so, at vit hava tað sum príipp ikki at brenna olju av umhvørvisorsøkum. Og hetta var eisini lærdómurin frá upprunatjóðunum í Alaska. Høvdu tey kunnað veitt frítt, so høvdu tey heldur ikki havt brúk fyri oljuni. Men tey

Mentanamálastjórin á vitjan á heimsins enda í Barrow

kunnu ikki veida frítt longur, tí kemur oljan væl við. Eftir sera áhugaverdu ferðina í Alaska sigur Jóannes Dalsgaard, at vit føroyingar nú eiga at fyrireika okkum mentanarliga til eina komandi oljuvinnu. Hetta merkir, at vit í tí mentanarpolitikki, sum nú er við at verða orðaður, eiga at taka hædd fyri øllum teimum mentanarligu avbjóðingum, sum fylgja við eini oljuvinnu.

Jóannes Dalsgaard heldur røðu á mentanarkvøldinum og handar einum umboð fyri upprunafólkið, Brenda Iita-Lee gávu frá føroyska ferðalagnum

Inni í mentanarhúsinum í Barrow, arkitekturin greiðir frá húsnum